

BİR ÇEVİRİ FÂCİASI

BEYNUN AKYAVAŞ*

Edmondo De Amicis gibi dünyaca meşhur bir İtalyan edibinin fevkalâde renkli, canlı ve zekâ dolu üslûbuyla kaleme aldığı *Costantinopoli, İstanbul (1874)* adlı eserinin İstanbul ile alâkalı seyahatnameler arasında çok mühim bir yeri bulunmakta ve içinde on dokuzuncu asrın İstanbul'u ile Osmanlı tarihi üzerinde zengin bilgiler verilen bu kitap doğrudan doğruya bizi alâkadar etmektedir. Bununla beraber seyahatname aradan bir asırdan fazla bir zaman geçtiği halde Fransızca, İngilizce, Almanca gibi dillere birçok defa çevrilmiş olmasına rağmen Türkçeye çevrilmemişti. Sadece merhum Reşad Ekrem Koçu'nun 1936 yılında bir gazetede yayımlanan ve 1938'de kitap haline getirilen 20-25 sayfalık çok kısa bir tercümesi bulunmakta idi. Eserin tamamının tercümesi İtalyanca aslı ile J. Colomb'un Fransızca tercümesi satır satır, kelime kelime karşılaştırılarak Prof. Dr. Beynun Akyavaş tarafından yapılmıştır.

Seyahatnamenin

Birinci baskısını Kültür Bakanlığı 1981'de,

İkinci baskısını yine Kültür Bakanlığı 1986'da,

Üçüncü baskısını Türk Tarih Kurumu 1993'te,

Dördüncü baskısını yine Türk Tarih Kurumu 2006'da yapmıştır.

Dördüncü baskı da tükenmek üzere olduğu için Türk Tarih Kurumu beşinci baskıya hazırlanmaktadır.

Zahmetli bir araştırma isteyen tercümemde yazarın üslûbuna ve ele aldığı mevzuların diline bilhassa sadık kalmak istedim. Eserin İtalyancası da Fransızcası da C. Biseo'nun gravürleri ile daha da değerlenmiştir. Ancak *Önsöz*'ümde de ifade ettiğim gibi tarih vesikası olarak kullanılabileceğini düşündüğüm gravürlerin tamamını kitabıma aldığım halde bir iki gravürü almaya değer görmedim. Bunlardan biri Fatih Sultan Mehmed Han'ı kır atının üzerinde göstermekte, atın ayaklarının altında da cesetler ve hattâ bebek cesetleri bulunmaktadır!..

* Em. Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.

Bu bir tarih vesikası mıdır, bir hakikat midir? Almadığımız başka bir gravürde ise İstanbul'da bahçede çınlıçplak yıkanan bir kadın ile bu kadını pencere aralığından gözetleyen bir erkek gösterilmiştir!... Bu tarihe, hakikate, ahlâka uygun mudur?

İstanbul (1874) Türk veya yabancı, tercümenin ne olduğunu bilen herkesin iltifatına mazhar olmuştur. Bununla müftehirim.

Tercüme hem ilimdir (*traductologie*) hem sanat. Doğruluğu ile ilim, üslûbu yani güzelliği ile sanat. Tercüme çok zor bir ilim ve çok zor bir sanattır. Eline kalemi alan kişinin her şeyden evvel yaptığı işin mesuliyetini idrak eden, ciddî, araştırmayı bilen, kültürlü, mevzua ve her iki dile de hâkim, hassasiyetleri olan bir insan olması şartı tercümenin ilk kelimesinden son kelimesine kadar vardır. Eserin aslı ile tercümesi arasında hiçbir fark olmamalı. Terazinin bir kefesine tercüme edilen eser öteki kefesine tercümesi konulunca kefele aynı hizada, dengeli duruyorsa o tercüme başarıldır.

Sadece lûgate bakarak tercüme yapılamaz. Kelimenin tam mânâsını, değerini, ruhunu anlamak ve o kelimenin, tâbirin tercüme edilen dildeki tam karşılığını tesbit etmek, bunun için çok kelime ve çok tâbir bilmek gerekir. Mütercim tercüme etmeye çalıştığı esere sadık kalarak, zor gelen cümleleri, paragrafları atlamadan, ilâveler yapmadan, düşünerek, araştırarak, o eserin her iki dilde de yazarı ve sahibi imiş gibi davranmalıdır. Eserin tercümesinin doğruluğuna inandıktan sonra kullanılan kelimelerin sıralanışında kulağı rahatsız eden sesler (*cacophonie*) varsa bunları önlemek, ahenge, üslûbun akıcılığına, akışına itinâ etmek mütercimin vazifeleri arasındadır. Mütercim hem kendi dilinin hem yabancı dilin ruhunu tanıyacak, inceliklerine, hususiyetlerine vâkıf olacak, hem zevkli ve hem de kabiliyetli olacak.

Tercüme ilim hayatının da, kültür hayatının da, sanat hayatının da vazgeçilemeyecek bir parçasıdır ve çok ciddî, mesuliyetli, vebâlli bir iştir.

Geçenlerde Yapı Kredi Yayınlarından bir kitap geçti elime: Edmondo De Amicis, *İstanbul*, Çev. Filiz Özdem, İstanbul, Haziran 2010. *Bu kitabın bütün yayın hakları saklıymış ve kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamazmış!...*

Çeviri diye ortaya çıkarılan ve bir zihin perişanlığından başka bir şey olmayan kitap okumaya kalkan herkesi sadece dehşete düşürür!... Yapı Kredi'nin Edmondo De Amicis'e de, onun *Costantinopoli* adlı eserine de, benim alın terime göz nuruma da, Türk kültürüne de, Türk okuyucusuna da, hattâ kendisine de bu saygısızlığı yapmaya hakkı yoktu!...

Mütercim(!) Filiz Özdem almış eline kalemi, koymuş önüne benim yirmi dokuz sene evvel yaptığım ve tevazu bir tarafa bırakılırsa, hattâ İtalyanca aslımı da Fransızca, İngilizce gibi dillerde yapılmış tercümelerini de aşan bir güzellikte olduğuna inanan değerli okuyucuların her zaman iltifatlarına mazhar olmuş tercümemi, “herkesi kör âlemi serser sanarak” *intihâl* demesinler diye değişiklikler yapmış. Ben *siyah* demişsem o *kara* demiş. Ben *evvelâ* demişsem o *önce* demiş, vs. Bazı kelimeleri sözde eş mânâlı kelimelerle değiştirmiş, cümleler, kelimeler Edmondo De Amicis’in diline ve üslûbuna hiç yakışmayan bir şekilde değiştirilmiş ve bozulmuş, sokak ağzı, argo bile kullanılmış!... Yanlışlar, acaip kelimeler, tâbirler, anlaşılmaz cümleler peşpeşe gidiyor. Dil yok, üslûp yok, tarih ve kültür yok, araştırma, mesuliyet, ciddiyet yok, edebî zevk yok!... Tek kelimeyle berbat!...

Tercüme bir milletin ilmine, kültürüne, sanatına hizmet etmek için yapılır, zarar vermek için değil.

Yapı Kredi’nin bu yayını birinci sayfasının birinci kelimesinden son sayfasının son kelimesine kadar okudum, sayfalar dolusu not aldım. *Cehlin ol mertebesihl olmaz* derler, çok doğru bir söz. Cehaletin bu kadarı da kolay değil!... Her sayfasından cehalet ve cüret fıskırıyor!... Bir çeviri fâciası!...Yapı Kredi’nin bu “çeviri”yi neden yayınları arasına aldığını anlamak mümkün değildir.

Filiz Özdem’in “ben tercüme ettim” dediği kitap akli ve vicdani olan herkesin kabul edeceği gibi buram buram intihâldir hem de çok kötü bir intihâl!... İntihâl denen şeyin mânâsını herkes bilir!... Hangi dilde olursa olsun bütün lugatlar *intihal*’in ne olduğunu yazarlar.

Filiz Özdem dilin bir milletin hâfızası, dünü, bugünü, yarını olduğundan habersiz!... Filiz Özdem habersizse, YKY haberdar olmaya mecburdur. YKY’nin Filiz Özdem’in “çeviri”sini eline alıp okuduğunu zannetmediğim gibi okumaya çalıştıysa da anlamadığından eminim.

Çin’in büyük filozofu Konfüçyüs şöyle diyor: “Bir memleketin idaresini ele alsaydım, yapacağım ilk iş, hiç şüphesiz dilini gözden geçirmek olurdu. Çünkü dil kusurlu ise, kelimeler düşünceyi iyi ifade edemez. Düşünce iyi ifade edilemezse, vazife ve hizmetler gerektiği gibi yapılamaz. Vazife ve hizmetin gerektiği şekilde yapılamadığı yerlerde âdet, kaide ve kültür bozulur. Âdet, kaide ve kültür bozulursa adalet yanlış yollara sapar. Adalet yoldan çıkarsa, şaşkınlık içine düşen halk ne yapacağını, işin nereye varacağını bilemez. İşte bunun içindir ki, hiçbir şey dil kadar mühim değildir”.

Filiz Özdem bütün gravürleri aldım diyor. Niçin? Gravürlerin hepsinin doğru olduğuna, hakikati aksettirdiğine inandığı için mi? Fatih Sultan Mehmed Han Constantinopolis'i atının ayaklarının altında bebekleri çiğneye çiğneye mi fethetmiş? Constantinopolis böyle mi İstanbul olmuş? (s. 159). Filiz Özdem'in tam sayfa aldığı ve altına "II. Mehmed'in Ayasofya'ya girişi" yazdığı bu gravür bir tarih vesikası mıdır? Filiz Özdem'in yine tam sayfa aldığı ve altına "Yıkılan Türk kadını" (s. 204) yazdığı gravür doğru mudur, hakikat midir? Osmanlı kadınları böyle çıplak bahçenin ortasında mı yıkanmışlar? Hayâ, edeb sahibi hangi kadın, hangi insan bahçenin ortasında çıplak yıkanır?

Çevirisinde sayılmayacak kadar çok yanlış bilgi bulunan Filiz Özdem meselâ:

Din adamı yerine *Türk keşiş* (s. 60), Padişah'ın kavuğu yerine *Tanrı'nın kavuğu* (s. 115), II. Selim yerine *III. Selim* (s. 147), Topkapı Sarayı veya Saray-ı Cedid yerine *Eski Saray* (s. 241), Kadınefendi yerine *Efendi Kadın* (s. 247), İstablâmire veya Has Ahır yerine *Saray ahır* (s. 249), İç hazîne yerine *Saray arşivi* (s. 256), Mehterhane yerine *ardiye* (s. 256), Turhan Sultan yerine *Turhan Hamm Sultan* (s. 270), Hünkâriskelesi muahedesi (1833) yerine (1883) (s. 333), vs. demekte mahzur görmediği gibi şehzadeleri "*Kuş kafesi*"ne kapatmakta da hiçbir mahzur görmemektedir (s. 262).

Filiz Özdem'in kitabının arka kapağında ise Edmondo De Amicis'in İstanbul'a 1870'lerde geldiği söyleniyor. Demek ki, Filiz Özdem *Costantinopoli* adlı eseri pek ciddi okumamış!... Okumuş olsaydı Edmondo De Amicis'in İstanbul'a 1874'de geldiğini bilirdi, çünkü Edmondo De Amicis İstanbul'a 1874'de geldiğini eserinin üç ayrı yerinde kendisi söylüyor: *Varış, Dolmabahçe, Yangın Var* bahisleri.

Filiz Özdem'in kötü Türkçesinden, yanlış bilgilerinden ve in-tihâllerinden örnekler:

F. Özdem (s.10)
"geminin korkuluğuna"

B. Akyavaş (s. 2)
"geminin küpeştesine"

F. Özdem (s. 10)

"direkler ve en incesine kadar gemideki bütün sicimler, yıldızla kaplı gökyüzünün altında keskin ve kıpırtısız bir görüntü çiziyorlardı, sanki gemi yerinden kıpırdamıyordu. Pruvada yayılmış, yüzleri aya dönük, gayet mutlu şekilde nargilelerini tütüren kalabalık bir Türk kafilesinin beyaz sarıkları başlarında gümüş gibi parlıyordu."

B. Akyavaş (s. 3)

“Kımıldamadan duran direkler ve en ufak halatlar yıldızlı semanın altında olduğu gibi görülüyordu; yol almyormuşuz gibi geliyordu. Geminin baş tarafında, beyaz sarıklarının kenarına gümüş ışıklar takan mehtaba karşı uzanıp yatan ve uhrevî bir saadetle nargile içen Türkler,”

F. Özdem (s. 18)

“Bir ürperme yokladı içimi.”

B. Akyavaş (s. 15)

“Üşüyormuşum gibi geldi.”

F. Özdem (s. 19)

“hıncahınç fışkıran bir yeşillik”

“B. Akyavaş (s. 15)

“her taraftan fışkıran gür bir yeşillik”

F. Özdem (s. 19)

“Sağda, önünde bir direk ve bayrak cangılıyla Galata”

B. Akyavaş (s. 15)

“Sağda, Galata, geride, bir direk, seren ve bandıra ormanı”

F. Özdem (s. 20)

“dört kürekli bir kayığa bindik”

B. Akyavaş (s.17)

“iki çifte bir kayığa bindim”

F. Özdem (s. 21)

“Işığa kesmiş”

B. Akyavaş (s. 17)

“Baştan başa ışık”

F. Özdem (s. 23)

“Bir yerde dumana, patırtıya keser”

“kızıla kesmiştir”

B. Akyavaş (s. 18)

“bir tarafta dumanlar içinde kalır, kaynar”

“bir yerde kıpkırmızı”

F. Özdem (s. 24)

“yakışksız, tiridi çıkmış bir Doğu'ya düşülür”

B. Akyavaş (s. 20)

“kasvetli, pis, düşkün başka bir Şark’a geçilir.

F. Özdem (s. 25)

“şu iki gıdım suyun ötesine geçemez”

B. Akyavaş (s. 21)

“şu bir avuç suyun önünde kalıverir”

F. Özdem (s. 31)

“zavallının tekine”

B. Akyavaş (s. 28)

“zavallı birinin”

F. Özdem (s. 31)

“kudretli bir paşa”

B. Akyavaş (s. 28)

“üç tuğlu bir paşa”

F. Özdem (s. 33)

“Seyyar çarşığı andıran bütün o yaldızlı, gösterişli şeylerle tıka basa dolu ahali ile üstü başı olmayan, adeta çıplak ahali arasında tuhaf bir aykırılık vardır.”

B. Akyavaş (s. 29)

“Bütün bu sırmalı şeylerle yamalı elbiseler, seyyar çarşığı andıran süslü püslü insanlarla hemen hemen çıplak kalabalık arasındaki tezattan daha tuhaf bir şey yoktur.”

F. Özdem (s. 33)

“sadece çıplaklık bile bir başına bir hayret vesilesidir.”

B. Akyavaş (s. 29)

“sadece çıplaklık bile insanı hayrete düşürür.”

F. Özdem (s. 33)

“bebe mezarı gibi ayaklar”

B. Akyavaş (s. 29)

“salapurya gibi ayaklar”

F. Özdem (s. 35)

“Her yanda birinci katı zeminle beraber, üst katta çıkmaları olan renk renk boyanmış ahşap evler vardır”

B. Akyavaş (s. 32)

“Orada burada, rengârenk boyanmış, birinci katı zeminden, ikinci katı birinci kattan taşmış küçük ahşap evler vardır”

F. Özdem (s. 37)

“ulu bir çınarların gölgelediği”

B. Akyavaş (s. 34)

“Bu tenha sokaklardan dev çınarların hemen her tarafına gölge verdiği küçük meydanlara çıkarsınız.”

F. Özdem (s. 39)

“payitahtı nereymiş belli olur”

B. Akyavaş (s. 38)

“büyük bir imparatorluğun payitahtı belli olur”

F. Özdem (s. 42)

“Gölgeli avluların içinde, şadırvanlarda aptes alan Türkler, parmaklıkların dibine dizlerini kırarak çömelmiş yoksullar”

B. Akyavaş (s. 39)

“Gölgeli avluların içinde, şadırvanlarda abdest alan Türkler, duvar diplerine bağdaş kurmuş dilenciler”

F. Özdem (s. 43)

“İmparatorluğun kaderinin bütün kederi bu ciddi ve sessiz mahalleye toplanmıştır sanki.”

B. Akyavaş (s. 41)

“imparatorluğun bütün kara bahtının toplanmış gibi görüldüğü ciddi ve sessiz bir semt.”

F. Özdem (s. 46)

“kömüre kesmiş birkaç kitabe”

B. Akyavaş (s. 44)

“yangınlarla kavrulmuş tek tük kitabe”

F. Özdem (s. 48)

“O Eflâklî çifti de hiç unutmadım, delikanlı yirmi beş, hanım kız yenyetme yaşlarındaydı”

B. Akyavaş (s. 48)

“Eflâklî bir çifti de unutmadım, yirmi beş yaşlarında yakışıklı bir delikanlıyla taptaze bir genç kız”

F. Özdem (s. 51)

“Türk soytarısı Karagöz’ün antikalıkları”

B. Akyavaş (s. 49)

“Türk kuklası olan Karagöz’ün latifeleri”

F. Özdem (s. 55) **“İNTİHÂL”**

“Galata’ya vardık. Gezintimiz buradan başlayacak. Galata, eskiden büyük Bizans mezarlığının bulunduğu, Haliç ile Boğaz arasında denize doğru uzanan bir tepeye kurulmuştur. Burası İstanbul’un merkezidir. Neredeyse bütün sokaklar dar ve dolambaçlıdır; sokakların her iki tarafında da meyhaneler, tatlıcılar, berber ve kasap dükkânları, Rum ve Ermeni kahvehaneleri, tüccar yazıhaneleri, imalathaneler, kulübeler dizilmiştir; Londra’nın kenar mahalleleri gibi her yer loş, rutubetli, çamurlu, yapış yapıştır. İşi başından aşkın bir kalabalık, hamallara, arabalara, eşeklere, tramvaylara yol vere vere koşuşup durur. İstanbul’daki bütün ticaret bu mahallede yapılır. Borsa, gümrük, Avusturya Lloyd ve Fransız Mesajeri yazıhaneleri; kiliseler, manastırlar, hastaneler, büyük mağazalar buradadır. Bir yeraltı treni Galata’yı Pera’ya bağlar. Sokaklarda sarıkla, fesle gezenleri görmesiniz Doğu’da olduğunuza inanamazsınız. Her taraftan Fransızca, İtalyanca ve Ceneviz dilinde konuşmalar işitirsiniz.”

B. Akyavaş (s. 54-55)

“Galata’ya varıyoruz. Gezintimiz oradan başlayacak. Galata, eskiden Bizanslıların büyük mezarlığının bulunduğu, Haliç ile Boğaz arasından denize doğru uzanmış bir tepenin üzerine kurulmuştur. Burası İstanbul’un merkezidir. Hemen hemen bütün sokakları dar ve dolambaçlıdır, iki yanlarında meyhaneler, tatlıcılar, berber, kasap dükkânları, Rum ve Ermeni kahvehaneleri, tüccar yazıhaneleri, işyerleri ve külüstür evler vardır; Londra’nın kenar mahalleleri gibi loş, rutubetli ve vıcık vıcık çamurludur. Aceleci, telâşlı bir kalabalık, hamallara, arabalara, eşeklere, atlı tramvaylara yol vere vere sokaklarda koşuşup durur. İstanbul’da hemen bütün ticaret bu semtte yapılır. Borsa, gümrük, Avusturya Lloyd ve Fransız Mesajeri yazıhaneleri, kiliseler, manastırlar, hastaneler, mağazalar buradadır. Bir yeraltı treni Galata’yı Beyoğlu’na bağlar. Sokaklarda sarıklarla fesleri görmesiniz, Şark’da olduğunuza inanamazsınız. Her tarafta Fransızca, İtalyanca ve Ceneviz dili konuşulur.”

F. Özdem (s. 56-57) **“İNTİHÂL”**

“tramvayların önünden ellerindeki değnekle yol açan önlüklü Türkler gidiyordu. İki adımda bir kulağımıza bir bağırtı çalınıyordu. Türk hamal: “Savulun!”; Ermeni saka: “Var mı su!”; Rum saka: “Crio nero!”; Türk eşek sürücüsü: “Burada!”; şerbetçi. “Şerbet!”; gazete satıcısı: “Neologos!”; Frenk arabacı: “Varda! Varda!” diye bağıryordu.

B. Akyavaş (s. 57)

“tramvayların önünde, ellerindeki değnekle yol açan, belden yukarısı çıplak Türkler koşuyordu. Her adım başında kulaklarımız yeni bir nağra ile çınlıyordu. Türk hamal: “Savulun!”, Ermeni saka: “Var mı su!”, Rum saka: “Crio nero!”, eşek sürücüsü: “Burada!”, şekerlemeci: “Şerbet!”, gazete müvezzi: “Neologos!”, Frenk arabacı: “Varda! varda!” diye bağıryordu.”

F. Özdem (s. 58)

“Çıtkırdım Rumlar, İtalyanlar ve Fransızlar”

B. Akyavaş (s. 59)

“Rum, İtalyan ve Fransız kibarları”

F. Özdem (s. 60)

“Türk keşiş”

B. Akyavaş (s. 61)

“Bir din adamının”

F. Özdem (s. 62)

“Ekmek arası balık”

B. Akyavaş (s. 64)

“Balıkla ekmek”

F. Özdem (s. 63)

“hısım akraba güruhu”

“bura ahalisinin”

“her yanı berrak ve ahenkli bağırımlarla dolduran anasının gözü oğlanlar horozlanıp duruyorlar.”

B. Akyavaş (s. 65)

“en gösterişli kıyafetleri içindeki akrabalar, dostlar”

“Buranın halkı hemen tamamen Rumdur.”

“sokağın ortasında oynayan ve çın çın öten seslerle bağırışıp ahenkli sözlerle konuşan hilekâr suratlı haşarı oğlanlar görülüyor.”

F. Özdem (s. 66)

“gözlerimizi belerterek”

B. Akyavaş (s. 70)

“birbirimize hüznle baktık”

F. Özdem (s. 67)

“Bulduğumuz kahvehane, duvarları adam boyu ahşapla kaplı, dört yanını alçak bir sedir dönen bembeyaz bir odaydı.”

B. Akyavaş (s. 71)

“Bulduğumuz kahve, duvarları adam boyunda tahtayla kaplanmış, çepeçevre alçak bir peykesi olan bembeyaz bir odaydı.”

F. Özdem (s. 68)

“kahvecinin hem dişçilik hem kesip biçmecilik gibi işleri olduğu”

B. Akyavaş (s. 71)

“kahvecinin hem dişçi hem cerrah olduğu”

F. Özdem (s. 69) **Kötü Türkçe, yanlış bilgi, İNTİHÂL**

“İslâm dininin *imana çağrısını* dört yana haykırmak için müezzinlerin *minare şerefelerine* çıktığı, Müslümanların beş mukaddes *saatinden* biriydi bu.”

B. Akyavaş (s. 74)

“İslâm dininin namaza davet sözlerini dört cihete haykırmak için müezzinlerin şerefelere çıktığı, Müslümanların beş mukaddes vaktinden biri.”

F. Özdem (s. 72)

“derviş tekkesi”

B. Akyavaş (s. 75)

“Kemankeşler tekkesi”

F. Özdem (s. 73)

“hanım hanımcık Ermeni güzelleri, yaşmaklarının arasından göz ucuyla bakan uçarı Türk kadınları”

B. Akyavaş (s. 79)

“iri yarı güzel Ermeni kadınlarına, yaşmaklarının arkasından göz ucuyla bakan narin Türk kadınlarına tesadüf edilir.”

F. Özdem (s. 76)

“ruhumuza usul usul, bizi gülümseten ve konuşmamıza izin vermeyen, tarifi imkânsız bir hoşlukla harmanlanmış derin bir şaşkınlık duygusu hâkim oluyordu.”

B. Akyavaş (s. 81-82)

“Ruhumuza yavaş yavaş tarifi mümkün olmayan tatlı, derin bir uyuşukluk doluyor, gülümsüyor ama konuşamıyorduk.”

F. Özdem (s. 79)

“Mısır Çarşısı’ndan çıkınca, gürültülü kazancı imalathanelerinin arasından geçilip sokağı iğrenç kokularla dolduran Türk yemeği dükkânlarının, içinde ne idüğü belirsiz, ufak tefek binbir çeşit eşyanın üretilip satıldığı bir sürü döküntü dükkânın ve deliğin arasından nihayet Kapalıçarşı’ya varılır.”

B. Akyavaş (s. 85)

“Mısır Çarşısı’ndan çıkınca, gürültülü kazancı imalâthanelerinin, sokağı mide bulandıran pis kokularla dolduran ahçı dükkânlarının, içinde ismi olmayan binbir çeşit ıvrın zıvrın yapılp satıldığı küçük dükkânların, oyukların, karanlık köşelerin arasından geçilerek Kapalıçarşı’ya varılır.”

F. Özdem (s. 83)

“Hadis kitaplarında böyle bir hadise rastlanmamıştır. (yay.n.)”!!!

F. Özdem (s. 86)

“Almayın, sizi kazıklıyorlar! diye fısıldar”

“şalı satarak kazıklamak”

“tüccar olarak sizi kırkamazlarsa”

B. Akyavaş (s. 94)

“Sakin almayın, kandırıyorlar”

“şalı satarak dolandırmak”

“Tüccar olarak soyamazlarsa”

F. Özdem (s. 88)

“İslamiyette Allah’ın sıfatları ve isimleri doksan dokuz tane olarak bilinir. (ç.n.)”!!!

“işleri tıkırında olanlar”

B. Akyavaş (s. 96)

“iyi iş yapmış olanlar”

F. Özdem (s. 95)

“Doğu’ya mahsus kıskançlık, cinsilatif, fındırdeklığı öğreten bir okul, bir entrika yuvasıymış gibi görülen dükkânlarda hizmet vermesini yasaklar.”

B. Akyavaş (s. 104)

“Şarklı kıskanç erkek lâtif cinse yosmalık öğretilen ve gizli âşıkane münasebetlere girişilen bir yermiş gibi ticarethaneyi yasak eder.”

F. Özdem (s. 95)

“Tonoza kafayı çarpmamak için”
“cılız bir ışığın az buz aydınlattığı”

B. Akyavaş (s. 104)

“baş eğilerek yürünür”
“zayıf bir ışıkla şöyle böyle aydınlanmış”

F. Özdem (s. 97)

“yok bu zımbırtıyı hatırlatmak suretiyle”

B. Akyavaş (s. 107)

“şu bu kumaşı, kopçayı hatırlatıp”

F. Özdem (s. 98)

“sıvışmaya kalkışsanız”
“arkanızda bir deve biter”

B. Akyavaş (s. 107)

“kaçarsanız kovalarlar”
“arkanızdan ansızın develer gelir”

F. Özdem (s. 100)

“her şey kuğurur”
“kargalar gaklar”

B. Akyavaş (s. 110)

“her şey dem çeker”
“kargalar öter”

F. Özdem (s. 102)

“Ah kalleş! dersiniz

B. Akyavaş (s. 111)

“Ah! hain! diyecek olursunuz”

F. Özdem (s. 103) ***Kötü bir Türkçe, kötü bir İNTİHÂL***

“Sarıklı Türkün, cehennemün üstündeki saç kılından daha ince, kılıçtan daha keskin Sırat Köprüsü’ne hâlâ tamı tamıyla itikadı var; aptesini alıp namazını kılıyor ve günbatımında evine dönüyor. İstanbullu Türk ise Peygamber’e güler”

B. Akyavaş (s. 114)

“Sarıklı Türk cehennemün üstündeki kıldan ince kılıçtan keskin Sırat köprüsüne halâ tam manasıyla inanır, belli saatlerde abdest alır ve güneş batarken evine döner.”

Filiz Özdem (s. 107)

“gözü dönmüş bir it sürüsü saldırıya geçer”

“Bir kemik, bir kancık”

“mırlayarak”

B. Akyavaş (s. 120)

“canavar gibi bir sürü çoban köpeği tepesine çullandır”

“Bir kemik, güzel bir dişi”

“zıplayarak, tatlı tatlı havlayarak, kuyruğunu sallayarak”

F. Özdem (s. 111)

“sevdikleri kadına biri kışkırtıcı bir bakış fırlatacak olsa”

B. Akyavaş (s. 125)

“sevdikleri kadına cüretkâr bir gözün baktığını”

F. Özdem (s. 113)

“yeniçerilere eşlik eden hanendelerin sesi, çarpışan araç gereçlerin tıngırtısı”

B. Akyavaş (s. 128)

“yeniçerilerin yanındaki duahanların sesi, çarpışan zırhların ve zincirlerin gürültüsü”

F. Özdem (112-113-114-115) Ordu bahsi

Böyle tercüme olmaz.

Berbat ve ayıp!...

Türkçe yok, üslûp yok!...

Bilgi yok, ciddiyet ve mesuliyet yok!...

Bozuk, kötü bir Türkçeyle yapılmış intihâller peşpeşe gidiyor!...

“vahiy gelmiş gibi görünen vaiz bir şeyh çemberinin ortasında” (s. 114)

B. Akyavaş (s. 129)

“heyecanlı bir şeyh çemberinin ortasında”

F. Özdem (s. 115)

“ve işte o zaman *Tann'nun kavuğundaki* incili üç sorguç”

B. Akyavaş (s. 130)

“ve işte o zaman Padişahın kavuğundaki incili üç sorguç”

F. Özdem (s. 121-122)

“hayatındaki kösnüllüğü”

“sapkın kösnüllüğe”

B. Akyavaş (s. 138)
“hayatındaki şehveti”

F. Özdem (s. 126-127-128-129) Eski İstanbul bahsi.
Kötü bir Türkçe!...
Bu kötü Türkçeyle yapılmış İNTİHÂLLER!...
“bütün İstanbul sarı ve kırmızıya kesmişti” (s. 127)

B. Akyavaş (s. 143)
“Bütün İstanbul sarı ve kıpkırmızıydı”

F. Özdem (s. 131) Anlaşamadı!...
“Türk yerinden kıpırdamaz, yüz hatları hiçbir kaygısı yokmuşçasına sakin-
dir, tıpkı tuka basa doymuş bir hayvan gibidir; ola ki yüzünde bir anlam açığa
çıkiyorsa, bu, bedeninin hareketsizliğinden geri kalan bir anlam değildir.”

B. Akyavaş (s. 148-149)
“Türk sakinidir. Kimseye bakmaz ve kendisine bakıldığının farkında değil-
miş gibi durur; davranışında etrafındaki eşya ve insanlara karşı büyük bir kayıt-
sızlık görülür; yüzünde mütevekkil bir esirin hüznüne veya bir despotun soğuk
gururuna benzeyen bir ifade bulunur; ikna etmeye veya kararından caydırmaya
çalışacak olanı evvelâ ümitsizliğe düşürecek ne olduğunu bilmediğim sert, içine
kapalı, inatçı bir şey vardır.”

F. Özdem (s. 141) Kötü bir Türkçe ve İNTİHÂL
“Fakat, çatı penceresine dayanmış merdiveni görünce şevke gelir, kalbi
çarpa çarpa çıkar ve bir hayret çığığı koyuverirsiniz. Bu muhteşem bir andır.
Yıldırım çarpmışa dönersiniz.”

B. Akyavaş (s. 159)
“Fakat çatı penceresine dayanmış merdiveni görünce, cesaretlenir, kalbiniz
çarpa çarpa çıkar ve duyduğunuz hayranlıkla bir çığığık koparırsınız. Bu ilâhî bir
andır. Yıldırım çarpmışa dönersiniz.”

F. Özdem (s. 147)
“Dört duvarın her birinde iki zarif niş vardır; nişlerin arasında sivri uçlu bi-
rer kemer; kemerlerin altındaki musluktan küçük birer yalağa su akar. Yapıtın
dört bir yanını dönen kitabede şöyle yazar: “Tarihi Sultan Ahmed’in câri
zebân-ı lûleden / Aç besmeleyle iç suyu, Han Ahmed’e eyle dua”.

B. Akyavaş (s. 165)

“Dört duvarın her birinde iki zarif niş, nişlerin arasında beyzî bir kemer vardır, kemer kubbesinin altındaki musluktan ufak bir yalağa su akar. Yapının etrafında şöyle bir kitabe görülür:

İNTİHÂL

“Tarihi Sultan Ahmed’in câri zebanı lûleden

Aç besmeleyle iç suyu Han Ahmed’e eyle dua”

BU KADAR DA OLMAZ!...

F. Özdem (s. 148) İNTİHÂL

“İustinianos ile Heraklius’un şölen yemeklerinin gürültülü müziğinin, putperest şarkılarının yankılarının, çıtkırıldım ve bezgin bir halkın cılız seslerinin, Vandalların, Avarların ve Gotların uzaktan gelen çığlıklarının karıştığı büyük bir ahenk; şekil değiştirmiş bir yücelik, netameli bir çıplaklık, derin bir huzur”

B. Akyavaş (s. 168)

“Justinianus ile Heraklius’un ziyafet sofralarının gürültülü mûsikîsinin, putperest şarkılarının aksi sadasının, kadınımsı ve yorgun bir halkın rehavetli seslerinin, Vandalların, Avarların ve Gotların uzaktan gelen çığlıklarının karıştığı büyük bir ahenk; meşum bir çıplaklık, derin bir sükûnet”

F. Özdem (s. 151) İNTİHÂL

“Cami, kilisenin sinesine yayılmış ve duvarlarına yapışmış gibidir. Mihrap, yani Mekke yönünü gösteren niş, kilise apsisindeki bir payandanın içine oyulmuştur. Sağına, yükseğe, Muhammed Peygamber’in namaz kıldığı dört seccadeden biri asılmıştır.”

B. Akyavaş (s. 169)

“Cami kilisenin sinesine dağılmış ve duvarlarına yapışmış gibidir. Mihrap (Mekke istikametini gösteren niş) kilise mihrabındaki bir desteğin içine oyulmuştur. Sağ tarafına, yukarıya, Haz. Muhammed’in namaz kıldığı dört seccadeden biri asılmıştır.”

F. Özdem (s. 156-157) İNTİHÂL

“Aynı şekilde kilisenin yüz yedi sütunu, Hikmet Evi’ni taşıyan yüz yedi sütunu temsil ediyordu. Yapının inşası için gerekli malzemeyi toplamak için yedi yıl uğraşılmıştı. Çalışmalar yüz ustabaşının denetiminde sürmüş, beş bini bir tarafta, beş bini diğer tarafta olmak üzere on bin amele aynı anda çalışmıştı. Duvarlar yerden ancak birkaç karış yükseldiğinde, dört yüz elli kentalden daha çok altın harcanmıştı. Sadece yapı için, toplam yirmi beş milyon lira masraf

edilmişti. Kilise, ilk taşın konmasından beş yıl, on bir ay, on gün sonra Patrik tarafından kutsanmıştı ve Iustinianos bu sebeple, şenlikler düzenlenmesini emretmiş, iki hafta boyunca bağışlar yapılmış, para ve yiyecek dağıtılmıştı.”

B. Akyavaş (s. 178)

“Aynı şekilde kilisenin yüz yedi sütunu, Hikmet evini taşıyan yüz yedi sütunu temsil eder. Yapının inşası için lüzumlu olan malzemeyi toplamak yedi sene sürdü. Yüz işçibaşı çalışmalara nezaret ediyor ve on bin işçi, beş bini bir tarafta, beş bini öbür tarafta olmak üzere aynı anda çalışıyordu. Duvarlar yerden ancak birkaç karış yükseldiği zaman, dört yüz elli kental altundan fazla sarfedilmişti. Sadece bina için tam yirmi beş milyon frank harcandı. Kilise, patrik tarafından ilk taşın konuluşundan itibaren beş sene on bir ay ve on gün sonra takdis edildi ve Justinianus, bu münasebetle, bağışta bulunulmasını, şenlik tertip edilmesini, para ve yiyecek dağıtılmasını emretti ve bu iki hafta boyunca sürdü.

F. Özdem (s. 161) İNTİHÂL

“Galata’dan Dolmabahçe’ye gitmek için büyük bir top dökümhanesi ile büyük bir silâh deposunun arasındaki kalabalık bir mahalle olan Tophane’den geçilir; Fındıklı denen, eski Aianteion’u işgal eden Müslüman mahallesini boydan boya katedip denize açılan geniş bir meydana çıkarılır; meydanın ötesinde sultanların ikamet ettiği meşhur saray yükselir.”

B. Akyavaş (s. 182)

“Galata’dan Dolmabahçe’ye gitmek için büyük bir top dökümhanesi lie büyük bir silâh deposunun arasındaki kalabalık Tophane semtinden geçilir, eski Aianteion meydanını işgal eden Fındıklı adındaki Müslüman mahallesi boydan boya katedilir ve denize açılan geniş bir meydana varılır; meydanın ötesinde Boğaz sahili üzerinde, sultanların oturduğu meşhur saray yükselir.”

F. Özdem (s. 163) İNTİHÂL

“üstü açık kiralık arabalarda bazı İngiliz hanımlar; omuzlarına taktıkları dürbünlerle gezen çeşitli seyyah grupları göze çarpıyordu; bu grupların arasında, benim kaldığım Bizans Oteli’ndeki çapkın kontu gördüm, zalim, belki de buraya güçlü ve talihsiz rakibine muzaffer bir bakış fırlatıp yıldırım çarpmışa çevirmeye gelmişti!”

B. Akyavaş (s. 186)

“açık kiralık arabalarda birkaç İngiliz kadını; omuzlarına taktıkları dürbünleriyle çeşitli seyyah grupları; bunların arasında benim kaldığım Bizans otelinin çapkın genç kontu gözüme çarptı, zalim, buraya, şüphesiz, kudretli ve bahtsız rakibini muzaffer bir bakışla yıldırım çarpmışa döndürmek için gelmişti.”

F. Özdem (s. 165) İNTİHÂL

“Saray I. İbrahim devrine dönmüş gibiymiş”

II. İbrahim de mi var?

B. Akyavaş (s. 187)

“Saray Sultan İbrahim devrine dönmüş gibiymiş”

F. Özdem (s. 168-169-170) Yanlış, berbat bir Türkçe, İNTİHÂLLER

B. Akyavaş (s. 192-193-194-195)

F. Özdem (s. 174)

“Bu kadınlar, Doğululara has ağırlığı ve *aldırışsızlığı* heñüz kaybetmemişlerdir, kaybetseler mutlaka daha haşmetli, lakin daha az sevimli olurlardı.”

B. Akyavaş (s. 199)

“Henüz şarklılara mahsus tavrın tabii ağırlık ve rehabetini kaybetmemişlerdir, kaybetmiş olsalardı belki daha muhteşem, ama daha az sevimli olurlardı.”

F. Özdem (s. 174-176-177-178-179) Yine intihâller, yine yanlışlar, yine anlaşılmaz cümleler, tâbirler, kelimeler!...

F. Özdem (s. 181-182-183-184-186) İntihâller, yanlışlar, kötü bir Türkçe!...

“*Buhurdanlık*” denmez, “*buhurdan*” denir, *peçete değil, peşkir* (s. 186), vs.

F. Özdem (s. 187-188-189-190-191-192-194)

“Zaten karısı teselli etmeye yatkın değildir. Erkeğin kendisini daha sevilesi kılacak bir zekâ, bilgi ya da güç övücüyle öne çıkarmak gibi bir çabası da yoktur. Zaten gereği de yoktur. Erkek tapınağın tanrısıdır, kadın da ona tapınmak zorundadır; kadından bunu istemeye ihtiyaç yoktur; kadını tercih etmiş olması, kadının ona aşka benzer bir kadirbilirlikle istediği sevgiyi vermesine yeter.” (s. 187)

B. Akyavaş

Ne demek?

“umumî ev” değil (s. 188), umumî bir yer,

“Peygamber tarafından” değil (s. 189), şeriatın, “bacı bilmeye” değil (s. 189), kız kardeş olarak adlandırmaya, “Türklerde piç muamelesi gören çocuk yoktur. Bekâr kalmış erkeklere, evde kalmış kız kurularına pek rastlanmaz” değil (s. 190), Türklerde hiç babasız çocuk yoktur. Evlenmemiş erkekler ve kadınlar pek nadirdir, vs.

“ruhlarındaki isyanı semirtir”, “annelerinin her an gözlerini ayıra ayıra baktığı”, “divanda oturan bir hanım dizini kırıp kollarıyla sarabilirmiş”, “öyle dertop olmuş şekilde dururlarmış” (s. 192), “sarmal dumanını” (s. 194), vs.

B. Akyavaş
Ne demek?

F. Özdem (s. 195-196-197-1987-199-200-201-202-203-204-205-206)

“birbirine bacılık eder, gemi hatunlarla doludur” (s. 195), “küçüklükten, itibaren kendi talihlerine dair bütün umutlarını, <aşk> lâfının kaç gömlek büyük geleceği bir baştan çıkarma sanatı üstüne kurmaya çalışan” (s. 196), “al renge boyalı küçük evde dolaşır” (s. 198), “işte, hanımın tekinin cariyelerinden biri efendiyle girdiği gizli ilişkiden yüklü kalınca” (s. 200), “Birbirlerinin ayacaklarını ölçer biçer, karşılaştırmış” (s. 203), “yassı istakozlar” (s. 203), “bir ecnebi yoluğun” (s. 203), “orta sınıftan zatlarn” (s. 206), “ey apak hanımlar” (s. 206), vs.

B. Akyavaş
Ne demek?

F. Özdem (s. 207-208-209-210-211-212-213-214-215-218-219-220)

“sularla suya batmış” (s. 207), “bir yolcunun önünde aniden beliren ve içine girince Peri Padişahı'nın beklenmedik intikamıyla, uğraşıp didindikleri ve şen şakrak hayatlarındaki çeşitli halleriyle taş kesmiş, kııldamayan bir halkın görüldüğü, Doğu masallarındaki efsanevi şehirlerden birinin böylesine sahici bir görüntüsünü asla sunmamıştı.” (s. 208), “tere kesmiş, cani ve hırsız suratlı” (s. 209), “dalga dalga yatay yalazlar halinde otağı gibi örten” (s. 211), “patırdaya çatırdaya gelen alev girdabıyla kesişmiş” (s. 211), “bebeleri sarıklarının kuşaklarıyla bağlıyorlarmış” (s. 212), “Sanki yangın, taşkın, deprem ve bir ordunun yağmalaması şehri aynı anda hedef almış gibi bir perişanlık, çöküş ve hiddetli bir yıkımmış” (s. 213), “rengi ruhsarı atmış” (s. 214), devasa fırının kızıl yansımalarına bürünmüş fırtınadaki bir deniz gibi homurdanarak kabaran ürkütücü kalabalıkla iç içe geçmiş uğursuzluk, merhamet ve suç fark ediliyormuş” (s. 215), “söndürmeye vâkıf olmadıkları ateşten daha çok nefret eder” (s. 219), vs.

B. Akyavaş

Hakikaten çok ayıp!... Koskoca YKY bunu yapmamalıydı. BU BİR TERCÜME FÂCİASIDIR!...

F. Özdem (s. 221-222-223-224-225-226-227-228-230-231-232-233-234-235-236-237-238-240)

B. Akyavaş

İntihâller, cüret ve cehalet her sayfadan fişkırıyor!...

F. Özdem (s. 226)

“Bizans ateşi”

B. Akyavaş (s. 265)

F. Özdem'in "Bizans ateşi" dediği *Rum ateşi*'dir, meşhur *Rum ateşi!... Feu grégeois*. *Feu*: ateş, *grégeois*= Rum. *Grégeois* Latince Rum mânâsındaki *graecus* kelimesinden gelir.

F. Özdem (s. 228) **İNTİHÂL**

"On bin mazgaldan iki yüz bin canın üstüne ölüm kusuldu."

B. Akyavaş (s. 265)

"On bin mancınık iki yüz bin canın üstüne ölüm kustu."

"**mazgal**" nerede "**mancınık**" nerede?

Burada "**can**" benim üslûbumla alâkah bir kelimedir. Ne İtalyan böyle söyler, ne Fransız ne İngiliz!... **Üslûp parmak izi gibidir**. Filiz özlem özlem (mütercime!) bunu bile bilmiyor.

F. Özdem (s. 230-231) **İNTİHÂL**

"mezarlıklara şöyle bir baktım, ortalıkta in cin top oynuyordu."

B. Akyavaş (s. 268)

"mezarlıklara baktım, ne in vardı ne de cin."

Filiz Özdem herkesi kör âlemi sersem sanıyor galiba!...

F. Özdem (s. 231) **İNTİHÂL**

"Kendimi gerek zihnen gerek kanımın kaynağıyla gayet genç hissediyordum ve yalnız olmaktan dolayı öylesine mesut, bu capcanlı sükûneti başkasıyla paylaşmak konusunda öylesine gönülsüzdüm ki, o an en candan arkadaşım bile karşılaşmayı istemiyordum."

B. Akyavaş (s. 269)

"zihnimde ve vücudumda öyle bir zindelik hissediyor, yalnız olmaktan öyle mesut oluyor ve hayat dolu bu sükûneti öyle paylaşmak istemiyordum ki, en yakın arkadaşım bile rastlamayı arzu etmiyordum."

F. Özdem (s. 235) **İNTİHÂL**

"İnsanın içine girmeye gönlünün atmadığı esrarenğiz ve tehditkâr, tuhaf ve kederli bir düzensizlik."

B. Akyavaş (s. 274)

"insanın içine girmek istemediği esrar dolu ve korku veren tuhaf, hüznü bir kargaşalık görülür."

F. Özdem (s. 237) **İNTİHÂL**

"Elinden silâhı alınmış ve tiridi çıkmış koca canavar, mazgallarının ve delik deşik kapılarının yüzlerce ağzıyla esniyor ve artık alelade bir umacıya dönüştü-

ğünden, bir sürü sıçan, yılan ve sarımsı çıyan, çürümüş gövdesinde, boş karnının içinde, parçalanmış böbreklerinde kaynaşıp kurt gibi çoğalarak, küstah bir yeşilliğin ortasında onu elâlemin maskarası haline getiriyor. Bir acele oradan oraya kaçışan çirkin sıçanlardan başka bir şey görmeden kafamı bir sürü kapıdan uzattıktan sonra, otların bürüdüğü basamaklardan batı tarafındaki sur duvarlarından birinin üstüne çıktım.”

B. Akyavaş (s. 277)

“Elinden silâhı alınmış ve kuvvetten düşmüş koca canavar mazgallarının ve menteşelerinden sökülmüş kapılarının bir sürü ağzıyla esniyor ve artık bir hayalletten başka bir şey olmadığından çürümüş koca gövdesinin üzerinde haşerat gibi çoğalan sıçanlar, yılanlar, sarı çıyanlar boş karnının içinde ve kırılmış belkemiğinin üstünde alaya almak istermiş gibi, çelenklerle sorguçlarla süsleyen küstah bir nebatatın ortasında hareket edip duruyorlar. Birçok kapıya, kaçışan koca sıçanlardan başka bir şey görmeden gittikten sonra, ota örtülmüş bir merdivenle batı tarafındaki sur perdelerinden birinin üstüne çıktım.”

F. Özdem (s. 237)

“hafif esintili hava, kalenin dış hendeğinde nalları dikmiş bir at leşinin kokusunu getiriyordu.”

B. Akyavaş (s. 278)

“hafif esintili hava burnuma kalenin dış hendeğinin dibinde tefessüh etmiş bir at leşinin kokusunu getiriyordu.”

F. Özdem (s. 241)

Eski Saray [Topkapı Sarayı]

B. Akyavaş

Topkapı Sarayı Eski Saray değil, aksine Yeni Saray yani *Saray-ı Cedid*'dir.

F. Özdem (s. 244)

“parlayan koca kılıç sapının”

B. Akyavaş

Kılıcın sapı denmez, kabzası denir.

F. Özdem (s. 247)

“paçavralar içindeki güzel genç kız, ufak da olsa bir umut, Efendi Kadın'ın şaşaalı hayatını hayal edermiş”

B. Akyavaş (s. 291)

“güzel ve zarif genç kız Kadınefendi'nin şaşaalı hayatını hafif bir ümitle hayal edermiş”

Efendi Kadın? F. Özdem'in böyle bir eseri tercüme etmeye kalkmadan önce uzun uzun düşünmesi gerekirdi!... F. Özdem *Kadın efendi*'nin ne olduğunu hiç bilmiyor herhalde!... *Kadın efendi* XVIII. asrın başlarından itibaren Osmanlı Padişah hanımlarına verilen unvandır.

F. Özdem (s. 249)
“Saray ahır”

B. Akyavaş

F. Özdem'in *Istablâmire* tâbirini bilmediği muhakkak. *Has ahır*'ı da bilmediği belli!...

Her sayfada intihâller, her sayfada yanlış yanlış üstüne!... Böyle bir zihin perişanlığı karşısında söylenecek söz yok!... YKY ne söyler acaba?

F. Özdem (s. 251)

“Kılı kırk yaran ve katı bir görünmez düzen, bu görünürdeki keşmekeşin içinde herkesin işini düzene sokuyormuş.”

B. Akyavaş (s. 294)

“Bu görünen düzensizliğin içinde, tam ve sıkı bir düzen herkesin davranışını bir nizamaya sokuyormuş.”

F. Özdem (s. 252)

“İç ve Dış Saray'dan sorumlu darüssaade ağası geçerken”

B. Akyavaş (s. 297)

“*Enderun* ve *Bîrunun* başı olan dar-üs saâde ağası görünür görünmez”

Filiz Özdem (s. 256)

B. Akyavaş

“iç hazîne” yerine “Saray arşivi”, “*elbise-i fahire deposu olan taşra hazinesi*” yerine “tören kaftanlarının [hilat] saklandığı salon”, “*çadırların bulunduğu mehterhane*” yerine “çadırların bulunduğu ardiye”, vs. ***demekten F. Özdem hiç rahatsız olmuyor!... YKY rahatsız oluyor mu acaba?***

F. Özdem (s. 258)

“Salonun ortasında ayakta dikilmiş”

B. Akyavaş (s. 303)

“Salonun ortasında ayakta durarak”

F. Özdem (s. 262)

“padişahı *işkillendiren* şehzadelerin kapatıldığı şu meşhur *Kuş Kafesi* halâ duruyor”

B. Akyavaş (s. 308)

“padişahı vehimlendiren şehzadelerin kapatıldığı meşhur kafes halâ duruyor”

Filiz Özdem ne Türkçeyi biliyor ne tercümenin ne olduğunu!... Osmanlı tarihini, Osmanlı Saray teşkilâtını ve tarih terminolojisini hiç bilmiyor!... Bir adı da şimşirlik olan kafesi “kuş kafesi” zannediyor!... Vah, vah, vah!...

F. Özdem (s. 264)

“bir vilâyetin geliri olan ‘çarık parası’ vardı.”

B. Akyavaş (s. 311)

“bir eyalet mukataası olan paşmaklık hasları vardı.”

(s. 263-264) İNTİHÂL... İNTİHÂL... İNTİHÂL!...

F. Özdem (s. 264)

“yeni yetme şehzadeler”

B. Akyavaş (s. 311)

“genç şehzâdeler”

F. Özdem (s. 266)

“bahçeler çiçeğe kesmiştir”

B. Akyavaş (s. 312)

“bahçeler çiçek içindedir”

F. Özdem (s. 266) Anlaşılır gibi değil!...

“Bir başka kadınla *yakartop oynamaya giden*”???

B. Akyavaş (s. 314)

“başka bir kadınla top oynamaya giden”

F. Özdem (s. 267)

“köşede bucakta yapılan tek heceli konuşmaları”

B. Akyavaş (s. 315)

“pencereden pencereye yapılan fiskosları”

F. Özdem (s. 270)

“Turhan Hanım Sultan”

B. Akyavaş (s. 319)

“Turhan Sultan”

Turhan Sultan, Hanım Sultan değildir ama mütercim Filiz Özdem Osmanlı tarihini, tarih terminolojisini bilmiyor, bilmediğini de bilmiyor!!!

F. Özdem (s. 271)

“Aşkıyla Sultan İbrahim’i çıldırtan, memleket gibi o Ermeni kadın, *akça pakça etli butlu kollarını* şu çeşmenin sularında ıslatmamış mıdır?”

B. Akyavaş (s. 320)

“Ve Sultan İbrahim’i aşktan çıldırtan dev yapılı Ermeni kadını kuvvetli beyaz kolunu şu havuzun suyuna daldırmamış mıdır?”

Böyle tercüme olur mu?

Ayıp denen bir şey var!...

F. Özdem (s. 276)

“Pis örümcek ağlarını kralların odalarında örer ve Efrasiyab’ın vakarlı tepelerinde, kuzgun uğursuz şarkısını inletmektedir.”

B. Akyavaş (s. 327)

“Perdedari miküned der Kasrı Kayser ankebut

Büm nöbet mizened ber kubbei Efrâsiyâb!...”

Örümcek Kayserin sarayında ağlarını örerek perdedarlık ediyor

Efrâsiyab’ın sarayının kubbesinde baykuş nöbet tutuyor

Söylenecek bir şey yok artık!... YKY ne söyler acaba?

F. Özdem (s. 277-278-279-283-285-286-287-288)

İntihâller, yanlışlar, bozuk bir Türkçe!...

F. Özdem (s. 290) İNTİHÂL

“Üsküdar, Marmara Denizi’nden bakınca, bir tepenin üstüne büyük bir köyden başka bir şey değilmiş gibi görünür.”

B. Akyavaş (s. 340)

“Üsküdar, Marmara deniziden bakınca, bir tepenin üstüne yayılmış büyük bir köyden başka bir şey değil.”

F. Özdem (s. 291-292-294-295)

“Arada sırada haremağasının teki bir kordonu çekiyor”

“haremağalarının kara suretlerini”

“Tophane semtinin naralar atan ahalisinin”

B. Akyavaş (s. 348)

“Arada bir haremağası bir kordonu çekiyor”

“haremağalarının kara suratlarını”

“Tophane semtinin bağıra çağıra konuşan insanların”

F. Özdem (s. 296-298-300)

“İstanbul’un başka hiçbir yerinde ölümün suretini süsleyen”

B. Akyavaş (s. 351)

“İstanbul’un başka hiçbir yerinde ölüm tasvirini güzelleştiren”

F. Özdem (s. 300-301-303-304-305-308) İNTİHÂL

“Derken bütün bunlar uçup gidiyor ve kendimi upuzun, büyük boş odalarda, duvarlara çivilenmiş cesetlere benzeyen iki sıra uğursuz suratların arasında gezinirken buluyorum. Londra’daki İngiltere’nin en korkunç canilerinin loş ışıkta görüldüğü Tussaud Müzesi’nin son salonunu hariç, hiç böylesine şiddetle içimin kalktığını hatırlamıyorum. Burası, sadece ihtiyaçların hafızasında, şairlerin muhayyilelerinde mevcut olan, o eski şaşaalı, garip, vahşi Osmanlı’nın en meşhur şahıslarının mummylanmış olarak bulunduğu bir hayaletler müzesi ya da açık bir mezar gibidir. Bunlar, ciddi ve vakur bir tavır içinde ayakta duran, şaşaalı vakitlerinde olduğu gibi başları dik, gözleri kocaman elleri kılıçlarının sapında, kılıçlarını çekip kan akıtmaya hazır vaziyette bir işaret bekliyormuş hissi veren, eski kılık kıyafetler giydirilmiş, tahtadan yapıлып boyanmış bir sürü büyük cüsedir.” (s. 300)

B. Akyavaş (s. 354)

“Bütün bunlar kayboluyor ve kendimi uzun, çıplak salonlarda, duvarlara çivilenmiş cesetlere benzeyen iki sıra meşum çehrenin arasında dolaşırken buluyorum. Londra’da İngiltere’nin en korkunç cânilerinin loş ışıkta görüldüğü Tussaud müzesinin son salonu bir tarafa bırakılırsa, hayatımda bu kadar şiddetli bir ürperti duyduğumu hatırlamıyorum. Burası, artık sadece ihtiyaçların hafızasında ve şairlerin hayallerinde mevcut olan o muhteşem, garip, vahşi, eski Türkiye’nin en meşhur kişilerinin mummylaşmış olarak bulunduğu bir hayaletler müzesi veya daha ziyade üstü açık bir kabir gibidir. Bunlar tahtadan yapılmış, boyanmış, eski âdetlere göre giyinmiş, sert ve mağrur tavırlar içinde ayakta duran, başı yukarıda, gözleri kocaman kocaman açılmış, ellerini kılıçlarının kabzasına atmış, eski güzel zamanlarda olduğu gibi, kılıç çekip öldürmek için bir işaret bekliyormuş hissini veren kocaman heykellerdir.” (s. 354)

F. Özdem (s. 301) İNTİHÂL

“Burada, hatıraların dehşetine karşı kılıkların gülünç ve çocuksu tuhaflığı, kıyıcı bir soytarlık oyunu etkisi uyandırıyor.”

B. Akyavaş (s. 355)

“Burada, hatıraların dehşetine karışmış kılıkların gülünç ve çocukça acaipliği vahşi bir oyun tesiri uyandırıyor.

F. Özdem (s. 301)

“yengeç gibi küçük gözleri” **Anlaşamadı!...**

F. Özdem (s. 304) **İNTİHÂL**

“can ve şan içinde imparatorluğun selameti için dua etmeye camiye giderken olduğu gibi halkına hâlâ parlak sorgucunu göstermektedir.”

B. Akyavaş (s. 357)

“can ve şan dolu olarak imparatorluğun refahı için camie dua etmeye gittiği zaman olduğu gibi, halka halâ pırl pırl sorgucunu gösterir.”

F. Özdem (s. 305-308) **Anlaşamadı!...**

“Adım başı camilerde, çeşmelerde, türbelerde... anlamaya başladığımı hatırlıyorum.

F. Özdem (s. 311) **İNTİHÂL**

“beyaz, yeşil ve gümüşü pek çok çıkıntıyla diken diken pembe renkli ve havaya asılı yirmi küçük İstanbul’un belirliğini gördük.”

B. Akyavaş (s. 367)

“beyaz, yeşil ve gümüşü sayısız tepeyle ürpermiş pembe renkli ve hayal meyal yirmi küçük İstanbul’un yer yer ortaya çıktığını gördük.”

F. Özdem (s. 312) **İNTİHÂL**

“Bütün İstanbul karşıda, oracıkta yaratılmışa benzeyen bir ışık, mavilik ve yeşillik ummanına kesmiş halde.”

B. Akyavaş (s. 368)

“o anda yaratılmışa benzeyen bir ışık, mavilik ve yeşillik okyanusuna dalmış İstanbul olduğu gibi orada.”

F. Özdem (s. 312) **Böyle tercüme de olmaz, intihâl de olmaz!...**

“İstanbul balçığa battı ve her şey kurşuni bir renge büründü. Bu üstüne tüy dikti.”

B. Akyavaş (s. 368)

“İstanbul kocaman bir çamur deryasına döndü ve kurşunî bir renge girdi, bu bizi mahvetti.”

F. Özdem (s. 313-314-315-316-317-318-319)

Böyle Türkçe de, böyle tercüme de, böyle intihâl de olmaz!...

F. Özdem (s. 318) **İNTİHÂL**

“Kendisini ayırdığı şehirden daha mutlu olabileceği bir yere götürmeyecekse, demiryolunun ne işe yaradığını sorabilir.”

B. Akyavaş (s. 376)

“Ayrıldığı şehirden daha mesut yaşayabileceği bir şehre götürmeyecekse, demiryolunun neye yaradığını düşünebilir.”

F. Özdem (s. 319)

“İlahî mukadderata”

B. Akyavaş (s. 377)

“Hikmeti ilâhiye”

F. Özdem (s. 321)

“yöneticilerin elleri sallamak üzere kılıcın sapına gider, ama saplar ellerinde kalır.”

B. Akyavaş (s. 379)

“hükûmet edenin eli kılıcı kavrayıp sallar ama kılıç kabzada sallanır.”

F. Özdem (s. 320-321-322-323-324)

“Türkler buna ısrarla uyar, zira uyruklarının inaklarında olduğunu düşünürler.” (s. 322)

Ne demek?

F. Özdem **İNTİHÂL**

“bir defada, olduğu gibi ileri atılan yekpare bir insan; üstünde sadece Allah'ın, tek bir Hükümdarın adı yazılı olan her daim bilenmiş duran bir kılıç. Cemiyet hayatı, onun içindeki kadim bozkır ve çadır insanını biraz biraz yontmuştur.” (s. 323)

B. Akyavaş (s. 381)

“bir işarete olduğu gibi atılan yekpâre bir insan; üzerinde tek bir Allah'ın ve bir hükümdarın adı yazılı daima bilenmiş bir kılıç. İctimai hayat onun içindeki eski bozkır ve çadır insanını biraz yontmuştur.

Her sayfadan cüret, cehalet, kötü bir Türkçe ve intihâller fıskırıyor!... Burada “yekpâre” benim üslûbumla alâkalı bir kelimedir. İtalyan da, Fransız da, İngiliz de böyle söylemez!...

F. Özdem (s. 325-326-327-328-329-330)

“Beşiktaş, bir tepenin yamacında, küçük bir *limann* etrafında yayılan önemli bir Türk köyü” (s. 326)

B. Akyavaş (s. 385)

“Beşiktaş, bir tepenin eteğinde, küçük bir *iskelenin* etrafında yayılan büyük bir Türk köyü”

Filiz Özdem ne *liman*’ı biliyor ne *iskele*’yi!... Vah, vah, vah!...

Böyle bir Türkçeyle yapılan intihâller de bu kadar olur!...

F. Özdem (s. 327) **İNTİHÂL**

“Kara ile deniz arasında asılmış gibi görünen, bir sürü sevimli küçük ev, güzel bir yaz gecesinde, akla esip de doğmuş, ihtiras ve ilham bitmediği sürece kaybolmayacak, küçük bir âşık ve şair şehri.”

B. Akyavaş (s. 385)

“Kara ile deniz arasına asılmış gibi görünen bir sürü sevimli küçük ev, güzel bir yaz gecesi bir arzudan doğmuş, ihtiras veya ilham kadar sürecek küçük bir âşık ve şair köyü.”

F. Özdem (s. 327) **İNTİHÂL**

“Lakin burada hayranlıkla bir güzelliğe bakarken, pek çoğunu da kaçırmamızın tatlı eziyeti başlıyor. Beşiktaş ve Çırağan’ı seyrederken, öteki taraftaki, insanın bir mücevher gibi satın alıp götürmesi gelen bakmaya doyulmaz güzellikteki köylerle dolu Anadolu yakası kaçıp gidiyor. Süsenlerin bütün renkleriyle boyanmış, efsaneye göre, genç Io’nun Hera’nın gazabından kaçmak için Boğaz’ı geçtikten sonra çıktığı küçük limanıyla Kuzguncuk uzaklaşıyor; iki minareli güzel camisiyle İstavros [Beylerbeyi] geçiyor”

B. Akyavaş (s. 385-386)

“Ama burada birini hayranlıkla seyrederken bin güzelliğin kaçıp gittiğini görmenin ızdırabı başlıyor. Beşiktaş ile Çırağan’ı seyrederken, insanın mücevher gibi satın alıp götürmek istediği pek güzel köylerle örtülmüş Anadolu sahili öbür taraftan kayboluyor. Süsen çiçeğinin bütün renkleriyle boyanmış Kuzguncuk, efsaneye göre, genç Io’nun Hera’nın öfkesinden kurtulmak için Boğaz’ı geçtikten sonra çıktığı küçük iskelesiyle geçiyor; iki minareli güzel camiiyle İstavroz geçiyor”

Filiz Özdem (s. 331) **Böyle Türkçeyle böyle İNTİHÂL!...**

“ak sakallı ihtiyar bir Türkün bağdaş kurmuş oturmaya çekildiği”

B. Akyavaş (s. 392)

“ak sakallı ihtiyar bir Türk’ün bağdaş kurup dinlendiği”

F. Özdem (s. 332) **Böyle Türkçeyle böyle İNTİHÂL!...**

“Tepelerdeki bu kaleler, başka yerlerdeki tabiat harabelerinin şüursel dehşet hissini bile uyandırmaz”

B. Akyavaş (s. 393)

“Tepeleri taçlandıran kaleler bile başka yerlerdeki bu çeşit harabelerin ilham ettiği bu şairâne korku hissini uyandırmaz”

F. Özdem (s. 333) ***Kötü Türkçe, yanlış bilgi, İNTİHÂL!...***

“Tarabya Koyu ile 1883’te Çanakkale boğazını yabancı donanmalara kapatan, meşhur anlaşmanın imzalandığı Hünkâriskelesi koyu arasındayız.”

B. Akyavaş (s. 395)

“Tarabya körfezi ile 1833’de Çanakkale boğazını yabancı donanmalara kapatan meşhur muahedenin imzalandığı Hünkâriskelesi körfezi arasındayız.”

Hünkâriskelesi muahedesi (8 Temmuz 1833)

F. Özdem (s. 333) ***Kötü Türkçe***

“tumturaklı yalılar”

B. Akyavaş (s. 395)

“gösterişli evler”

F. Özdem (s. 334) ***Kötü Türkçe***

“koruluk koruluk üstüne binmiştir”

B. Akyavaş (s. 395-396)

“koruluk koruluk üstüne yükseliyor”

F. Özdem (s. 334) ***Kötü Türkçe ve İNTİHÂL***

“Kim ki güzelliğinden bitap düşmüş, adını saygısızca telaffuz ettiyse, işte burada şapkasını çıkarıp af diler.”

B. Akyavaş (s. 396)

“Burada, güzelliğinden yorgun düşmüşseniz ve adını saygısızca telâffuz etmişseniz, şapkanızı çıkarıp af dilersiniz.”

F. Özdem (s. 335)

“kıyafetlerinden yırttıkları çaputları bağlamaya gelen marazlı Müslümanlar tarafından ziyaret ediliyor.”

B. Akyavaş (s. 397)

“çaput bağlamaya gelen hasta Müslümanlar tarafından ziyaret ediliyor.”

F. Özdem (s. 336)

“ve birkaç sefil haneden”

B. Akyavaş (s. 398)

“ve birkaç fukara evinden”

F. Özdem (s. 336)

“ve hüzünlü Kimmerios denizi önümüzde mora kesmiş ve tedirgin sonsuz ufkunu seriyor.”

B. Akyavaş (s. 399)

“ve hüzünlü Kimmerios denizi önümüzde ucu bucağı olmayan, morumsu ve tasalı ufkunu geriyor.”

F. Özdem (s. 336)

“artık sadece fenerlerin ıngırtısını ve süratle yol alan geminin çıtırtısını işitiyorum...”

B. Akyavaş (s. 399)

“artık fenerlerin şakırtısından ve gece karanlığında, dalgaların arasında salanarak giden geminin çatırtısından başka bir şey duymuyorum...”

Filiz Özdem’in “çeviren”i olduğu, daha doğrusu çevirmeye cüret ettiği ve ne yazık ki YKY tarafından basılan bu kitapla Edmondo De Amicis’e de onun *Costantinopoli (İstanbul)* adlı eserine de yazık olmuştur. Böyle bir eserin tercümesi ancak yüksek seviyede bir dil ve üslûpla, bilgiyle, kültürle ve her iki dile de hâkimiyetle yapılabilir, oysa Filiz Özdem’in yukarıda örneklerini verdiğimiz bozuk ve yeterli olmayan Türkçesinden, bilgi yanlışlarından, daha doğrusu bilgi yokluğundan ve zekâ ile kurnazlığı karıştırarak, aynı zannederek yaptığı intihâllerinden anlaşılacağı üzere bu güzel eser hakikaten perişan edilmiştir.

Bir tespit yapalım: Tercümede üslûp parmak izi gibidir; taklit edilemez. F. Özdem bu gerçeğin farkına varamamıştır.

BU BİR TÜRKÇE, CEHALET, İNTİHÂL VE TERCÜME FÂCİASIDIR.

